

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

ניתנה ביום 22 מאי 2013

המבקש

סעיד כנעאן

-

המשיבה

מפעל מתכת חניתה

החלטה

השופטת לאה גליקסמן:

1. לפני בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית הדין האזורי בחיפה מיום 12.4.2013 (השופטת דלית גילה; ס"ע 22424-07-09), בה הותרה חקירתו של עד המשיבה, מר צ'ו, בדרך של וידאו קונפרנס.

הרקע לבקשה:

2. המשיבה היא חברה בע"מ, אשר נרכשה בשנת 1998 על ידי חברת קמנטל, חברה בינלאומית, אשר מחולקת ל- 3 מרכזים עסקיים עיקריים - בארה"ב, באירופה ובאסיה.

3. המבקש הועסק על ידי המשיבה מיום 1.3.98 עד יום 30.4.3009, בתפקיד מנהל מכירות ופיתוח באזור אסיה. במסגרת תפקידו, היה המבקש כפוף למר צ'ו מנהל הפצה באסיה, אשר ישב בסינגפור, ולמחלקת משאבי אנוש באסיה.

4. המבקש פוטר מעבודתו בנימוק של התייעלות וצמצום כוח אדם. המבקש הגיש תביעה כנגד המשיבה, בה עתר לתשלום זכויות סוציאליות שונות עבור תקופת עבודתו וסיומה בסך של כשלושה מיליון ₪. בנוסף עתר המבקש לתשלום שכרו מיום פיטוריו עד להגיעו לגיל פרישה בתוספת זכויות סוציאליות נלוות, ולחלופין

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

לפיצויים מוגדלים בגין פיטורים שרירותיים. בתביעתו, טוען המבקש כי מר צ'ו הביא לפיטוריו משיקולים זרים, לרבות שיקולים של מוצא וגיל.

5. מר צ'ו הגיש תצהיר עדות מטעם המשיבה.

6. עקב תקלה בזימון מתורגמן לשפה האנגלית, לא העיד מר צ'ו בישיבת הוכחות מיום 17.5.2012 אליה התייצב. ביום 17.7.2012 הגישה המשיבה בקשה לגביית עדותו של מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס. בית הדין האזורי קיבל את הבקשה בהחלטתו מיום 17.7.2012, ובהחלטה מיום 24.7.2012 נדחתה בקשתו של המבקש לביטול ההחלטה המתירה את גביית עדותו של מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס (להלן – **ההחלטה הראשונה**).

7. המבקש הגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה הראשונה, ובהחלטה מיום 29.10.2012 ניתנה רשות ערעור.

8. במהלך הדיון בערעור על ההחלטה הראשונה הודיעה המשיבה כי מר צ'ו הודיע על סיום עבודתו בקמנטל ותחילת העסקתו בחברה אחרת, וכי מר צ'ו הודיע כי לא יוכל להגיע מסין על מנת להיות נוכח בדיון ההוכחות שנקבע בבית הדין האזורי, וכל שהסכים הוא למתן עדותו באמצעות וידאו קונפרנס. לאור האמור הודיעה המשיבה כי אין בידיה האמצעים לחייב את מר צ'ו להתייצב לדיון האמור ועל כן כוונתה לטעון במסגרת הערעור לשינוי נסיבות.

9. בפסק הדין של בית דין זה (ע"ע 36731-09-12 מיום 17.1.2013; להלן – **פסק הדין**) נתקבל ערעור המבקש על ההחלטה הראשונה. בפסק הדין סקר בית הדין את הכללים המנחים להחלטה אם להתיר גביית עדות בחו"ל והם אלה: פניית המבקש לבית המשפט נעשתה בתום לב; יש בידי העד למסור עדות שהיא רלוונטית לשאלות השנויות במחלוקת; קיימת סיבה טובה המונעת את בואו של העד מחוץ לארץ והופעתו לחקירה בבית משפט בישראל. בהתייחס למקרה הנדון נקבע בפסק הדין כי בקשת המשיבה הוגשה בתום לב, וכי אין ספק כי עדותו של מר צ'ו רלוונטית, שכן מדובר בעד מרכזי בכל הנוגע לטענות המבקש בתביעתו לפיצוי בגין פיטורים שלא כדין. אולם, ללא מתקיים התנאי השלישי – סיבה טובה המונעת את בואו של העד מחו"ל והופעתו לחקירה בבית משפט בישראל. בעניין זה נפסק כי העובדה שבואו של מר צ'ו לחקירה בבית הדין בישראל כרוכה בעלויות רבות, לרבות הפסד של ארבעה ימי עבודה של העד ושיבוש פעילות מקום עבודתו אינה בגדר "סיבה טובה" המונעת את התייצבותו של מר צ'ו למתן עדות בארץ. בפסק הדין הודגש כי מדובר בעד אשר משמש מנהל בכיר בחברת קמנטל,

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

שהיא חברה בינלאומית המעסיקה עובדים רבים במדינות רבות, ופרוסה בכל העולם, וחזקה כי במסגרת תפקידו של מר צ'ו כמנהל בכיר בחברה בינלאומית, מר צ'ו נוהג לא אחת לנסוע לפגישות עסקיות כאלה ואחרות, ומטבע הדברים העלויות הכרוכות בנסיעות אלה הן רבות; ניתן להניח כי בידי חברה בינלאומית בסדר גודל של חברת קמנטל יכולת פיננסית לשאת בעלויות הכספיות הכרוכות בהוצאות מעין אלה, ודאי כאשר מדובר בהבאת עד כה מרכזי למתן עדות בישראל; חברה בינלאומית המעסיקה עובדים במדינות שונות אמורה וצריכה לקחת בחשבון כי התדיינות משפטיות עשויות לגרום לכך שמנהלים יידרשו להגיע למדינה אחרת לצורך ניהול הליכים משפטיים, ואי נוחות לחברה או לעובדיה אינה בבחינת סיבה המצדיקה הימנעות העד מהתייצבותו האישית לחקירה ולמתן עדות בתובענה; זאת, במיוחד כאשר מדובר בעד של המעסיק שהיה מעורב ישירות בנסיבות העומדות ב"גרעין הקשה" של המחלוקת בין הצדדים; טענות בדבר מניעה רפואית (של העד או בן משפחתו) יכול ויעלו בנסיבות מסוימות לכדי סיבה טובה המונעת התייצבותו של עד, אולם לשם כך יש לפרוס תשתית עובדתית עדכנית, מוצקה וברורה, והנתמכת בראיות ובתצהיר.

10. בפסק הדין הדגיש בית הדין כי ההכרעה בפסק הדין היא "על פי המצב העובדתי כפי שהיה בפני בית הדין האזורי וכפי ביטוי בהחלטות מושא הערעור". כן קבע בית הדין הארצי כי בהכרעה בערעור "אין כדי למנוע מן המשיבה פנייה נוספת לבית הדין האזורי בבקשה להתיר את גביית העדות בוידאו קונפרנס עקב שינוי הנסיבות. לבקשה מעין זו יצורף תצהיר של מר צ'ו ותצהיר הגורם המוסמך במשיבה".

11. בהמשך לפסק דינו של בית הדין הארצי, ביום 11.2.2013 הגישה המשיבה בקשה נוספת לגביית עדותו של מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס. בבקשה, שנתמכה בתצהירו של מר צ'ו ומר רונן ברקוביץ, מנהל משאבי אנוש במפעל המשיבה, נטען כי ביום 16.11.2012 הודיע מר צ'ו למשיבה על סיום העסקתו בחברת קמנטל העולמית, וכי לא הייתה למשיבה כל ידיעה על סיום העסקתו של מר צ'ו טרם קבלת ההודעה; משיחות עם מר צ'ו התברר חד משמעית כי מר צ'ו אינו מוכן להגיע לדיון הוכחות נוסף בישראל, אולם הביע נכונות להשתתף בדיון באמצעות וידאו קונפרנס. מר צ'ו הסביר כי לאור היותו בתקופת ניסיון במקום עבודתו החדש הוא אינו מוכן לסכן את עבודתו לצורך הגעה נוספת לישראל, שמשמעה הפסד של לפחות ארבעה ימי עבודה. בנוסף, באותה תקופה התרחש בארץ מבצע

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

"עמוד ענן" שהעלה את חששו של מר ציו להגיע לישראל, ומר ציו הודיע כי משפחתו אינה מסכימה שיסע לישראל; מנקודת מבטו של מר ציו ומשפחתו, המצב הביטחוני בארץ מסוכן, גם לאחר סיומו של מבצע "עמוד ענן". כמו כן, מר ציו אינו יכול מבחינת מקום עבודתו החדש להגיע לישראל ל-4 ימים. מר ציו פועל לאורך כל הדרך בהתאם להחלטות בית הדין לעבודה ומכבדן, ובכלל זה הגיע פעמיים לקונסוליה הישראלית על מנת לחתום על תצהירי עדות אולם הוא אינו מעוניין ואינו יכול להגיע פעם נוספת למתן עדות בישראל; לנוכח שינוי הנסיבות, קיימת סיבה טובה המונעת את בואו של העד, וזאת בשל העובדה שלמשיבה אין שליטה על רצונו של מר ציו להגיע לדיון בישראל, ואין לה כל יכולת לכפות על מר ציו את הגעתו לישראל; המשיבה פעלה בתום לב, והודיעה לבית הדין הארצי על סיום עבודתו של מר ציו מיד לאחר קבלת ההודעה, והגישא את הבקשה להתיר גביית העדות באמצעות וידאו קונפרנס בסמוך לאחר מתן פסק דינו של בית הדין הארצי; מדובר בעדות חשובה ביותר למשיבה, לנוכח האשמות החמורות של המבקש בדבר אמירות שנאמרו לו, לטענתו, באופן אישי על ידי מר ציו וללא עדים נוספים. לאור זאת, אם לא תאושר הבקשה להעיד את מר ציו באמצעות וידאו קונפרנס, תיפגע יכולתה של המשיבה להציג את טיעוניה ולהשיב להאשמות המבקש, תימנע חשיפת האמת, והמבקש ישפר את מצבו למרות שהוא זה שעייב את ההליכים ומנע את קיומו של דיון ההוכחות אליו התייצב מר ציו, שהתקיים במועד בו מר ציו היה עדין עובד קמנטל.

12. המבקש התנגד לבקשתה של המשיבה וטען כי דוקא בשל מרכזיות עדותו של מר ציו אין להתיר גביית עדותו באמצעות וידאו קונפרנס, לנוכח העובדה שגביית עדותו "כשהוא יושב בנוח במשדור ורחוק מבית הדין" תפגע במבקש וביכולתו לנהל משפט הוגן; בהקשר זה נטען, בהסתמך על פסק הדין, כי עת העדות נגבית באמצעות וידאו קונפרנס מידת השפעת מורא בית המשפט פוחתת, קשה יותר לשופט להתרשם משפת הגוף של העד, ויעילות החקירה הנגדית עלולה להיפגם. כמו כן, עלול להתעורר קושי כאשר במסגרת החקירה הנגדית מבוקש להציג בפני העד מסמכים. עוד טען המבקש כי התנהלות המשיבה נגועה בחוסר תום לב ואי ניקיון כפיים, שכן אין כל אפשרות לוודא כי מר ציו אכן סיים עבודתו בחברת קמנטל, ולא ניתן לחקור אותו בעניין זה, והטענה הועלתה רק במהלך הדיון בבית הדין הארצי, לאחר שנתברר למבקש כי סיכוייה בערעור קלושים; המשיבה התעלמה מהצעתו של ב"כ המבקש לגבות את עדותו של מר ציו בהליך של עדות

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

מוקדמת כשהעד עדין בשליטת המשיבה; המשיבה השתתה את הגשת בקשתה עד סמוך למועד הדיון שנקבע בבית הדין האזורי; לא מתקיימת "סיבה טובה" המונעת את התייצבותו של מר צ'ו לעדות בישראל, ואם תידחה הבקשה הוא יתייצב לדיון בבית הדין בישראל.

13. בית הדין האזורי קיבל את בקשתה של המשיבה, וקבע כי עדותו של מר צ'ו תיגבה באמצעות וידאו קונפרנס. בית הדין דחה את טענת המבקש כי העובדה בדבר שינוי מקום עבודתו של מר צ'ו נטענה בחוסר תום לב, לנוכח העובדה שהוא הועלתה בפני בית הדין הארצי ואוזכרה בפסק הדין בערעור; כפי העולה מהבקשה ומהתצהירים התומכים בה, נכון למועד הגשת הבקשה מר צ'ו אינו עובד של המשיבה ואינו קשור בקשרי עבודה עם המשיבה; מדובר בשינוי מצב מהותי ביחס למצב העובדתי שעל יסודו ניתן פסק הדין של בית הדין הארצי; סירובו של העד להגיע שוב לישראל, עקב הטרחה הרבה שיש בכך וחששו הסובייקטיבי מהמצב הביטחוני, בעוד שהמשיבה אינה יכולה לחייבו להעדיף את האינטרס שלה, מהווים "סיבה טובה" להתיר העדתו באמצעות וידאו קונפרנס, עם כל הסייגים המוכרים. בית הדין האזורי קבע כי על המבקשת לתאם את אופן התקנת המערכות הטכנולוגיות, ולדאוג כי ניתן יהיה להציג מסמכים לעד או לקבל תרשומות ממנו. כן קבע כי ככל שבית הדין יווכח לדעת כי קיימים קשיים בלתי צפויים ניתן יהיה להפסיק את החקירה ולקבל החלטה מתאימה להמשך. החלטה זו היא מושא בקשת רשות הערעור שבפני.

טענות הצדדים:

14. בעיקרו של דבר, חוזרים הצדדים בבקשת רשות הערעור על טענותיהם בבית הדין האזורי.

15. **המבקש טוען** כי העדת מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס תפגע בחקירתו הנגדית, במיוחד לנוכח היעדר יכולתו של בית הדין לפקח על העד כך שלא ייעזר באחרים או שלא יוצגו לו מסמכים או שלא יקרא תשובות ממסמכים שלא נראים במצלמה, שכן לבית הדין אין פיקוח על הנעשה מאחורי המצלמה או בסביבתה; כמו כן, בגביית עדות באמצעות וידאו קונפרנס לא יהיה על מר צ'ו מורא בית הדין ולא תהיה הרתעה מפני מתן עדות שקר; הבקשה הוגשה בחוסר תום לב והנסיבות שפורטו בבקשה אינן מהוות "סיבה טובה" המונעת את בואו של מר צ'ו לארץ; אין לתת משקל לטרחה שתיגרם לעד, שכן טענה זו נדחתה בפסק הדין של

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

בית הדין הארצי; בית הדין האזורי לא נתן משקל לכך שכל מכשול או פגיעה בחקירת העד עלולים לפגוע בסיכויי התובע להוכיח את תביעתו, לנוכח העובדה שמדובר בעד מרכזי של המשיבה, וסיכויי הצלחת התביעה תלויים בקביעת מהימנותו של העד מר צ'ו.

16. המשיבה טענה כי פעלה בתום לב, והגישה את בקשתה לאפשר את העדת מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס זמן קצר לאחר מתן פסק הדין בערעור, ומיד לאחר מתן החלטת בית הדין האזורי בדבר קביעת מועד דיון להוכחות; אין כל סיבה לפקפק באמיתות תצהירו של מר צ'ו לעניין הנסיבות המונעות ממנו להגיע לעדות בישראל, ואין כל בסיס להשערות המבקש כי מר צ'ו לא עבר לעבוד במקום עבודה אחר, או כי מר צ'ו יתייצב לעדות בישראל אם תידחה הבקשה; מדובר בהחלטת ביניים דיונית ואין מקום להתערב בה; המשיבה פעלה בתום לב, והמבקש הוא זה שגרם בחוסר תום לב לעיכוב הדיון בהליך, ולכך שבעת דיון ההוכחות מר צ'ו כבר אינו עובד בחברת קמנטל; במצב העובדתי החדש, בו מר צ'ו אינו בשליטתה של המשיבה, קיימת "סיבה טובה" לקיים את הדיון באמצעות וידאו קונפרנס; מדובר בעדות רלוונטית ומרכזית, ואי העדת מר צ'ו תפגע קשות בסיכויי המשיבה להתגונן בפני התביעה; לעומת זאת, ככל שתשמע עדותו של מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס בית הדין יוכל לקבוע את משקלה, בהתחשב באופן גביית העדות; כמו כן ההחלטה על קיום דיון באמצעות וידאו קונפרנס היא הפיכה, ובית הדין יוכל להפסיק את הדיון אם יתרשם כי לא ניתן לקיים בדרך זו הליך הוכחות ראוי.

הכרעה:

17. לאחר בחינת טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. זאת, מנימוקים שיפורטו להלן.

18. מדובר בהחלטה דיונית, אשר ככלל נתונה לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית, ואין ערכאת הערעור נוטה להתערב בה.

19. כפי שקבע בית הדין האזורי, העובדה שמר צ'ו עבר לעבוד במקום עבודה אחר, שאין לו קשר למשיבה, מהווה שינוי מהותי בתשתית העובדתית שעל יסודה ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי. כל עוד עבד מר צ'ו בחברת קמנטל, התייצבותו לעדות בישראל הייתה חלק אינטגרלי מעבודתו בחברת קמנטל, שלה אינטרס ברור להתגונן בפני התביעה, והמשיבה אף יכלה לפעול לכך שיתייצב לעדות,

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

לנוכח הקשרים העסקיים בינה לבין חברת קמנטל. לאור זאת, נקבע בפסק הדין כי הטרחה ואי הנוחות הכרוכות בהתייצבות לדיון בישראל אינם בגדר "סיבה טובה" לאי התייצבותו לעדות בפני בית הדין. שונים הם פני הדברים בנסיבות העובדתיות החדשות, בהן אין קשר בין מר צ'ו לבין המשיבה או חברת קמנטל, ומר צ'ו הוא עובד חדש במקום עבודה אחר, שאינו קשר למשיבה או לקמנטל. כפועל יוצא משינוי המצב העובדתי, למשיבה גם אין יכולת לפעול לכך שמר צ'ו יתייצב לעדות בישראל, ובודאי שאינה יכולה לכפות עליו להתייצב לדיון בישראל. במצב הדברים החדש שנוצר לאחר מתן פסק הדין בערעור, יש משום "סיבה טובה" לא התייצבותו של מר צ'ו לעדות.

20. בהתייחס לטענותיו האחרות של המבקש אוסיף:

20.1. העובדה שמדובר בעדות מרכזית מטה את הכף למתן היתר להעיד את מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס, שכן אם תידחה הבקשה ומר צ'ו יסרב להעיד בבית הדין בישראל תישלל זכותה של המשיבה להציג את גרסתה ולהתגונן בפני התביעה.

20.2. אין בידי לקבל את הטענה כי המשיבה פעלה בחוסר תום לב בהגשת הבקשה. הבקשה הוגשה בתוך פרק זמן סביר ממתן פסק דינו של בית הדין הארצי.

20.3. אכן, כפי שנקבע בפסק הדין (סעיף 35) לגביית עדות מחוץ לכתלי בית המשפט חסרונות - מידת השפעת מורא בית המשפט על העד פוחתת וכמו כן נפגעת יכולתו של בית המשפט להתרשם מהעדות. יחד עם זאת, האמצעים הטכנולוגיים כיום מאפשרים לצפות בעד ולהתרשם ממנו. אוסיף, כי על פי בירור שנערך עם מנכ"ל החברה המבצעת ישיבות וידאו קונפרנס בבית המשפט בחיפה, הובהר כי גביית העדות לא תתקיים במשרדו של מר צ'ו אלא במשרד שנשכר במיוחד לשם כך, שמצויים בו האמצעים הטכנולוגיים הנדרשים לצורך קיום ישיבה בוידאו קונפרנס. עוד הובהר כי בדרך כלל ניתן לשלוט במצלמת העד ולסובב אותה בזווית המאפשרת לראות אם נוכחים בחדר אנשים נוספים, ואם לא ניתן לעשות זאת מרחוק ניתן לבקש מהטכנאי המקומי לעשות כן. מעבר לכך נקבע בהחלטת בית הדין האזורי כי המערכת תכלול אמצעים להצגת מסמכים לעד. בכל אלה, יש כדי לצמצם את החסרונות של גביית עדות באמצעות וידאו קונפרנס.

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 50172-04-13

21. זאת ועוד. לבית הדין שיקול דעת בהערכת משקלה של כל עדות, ובמסגרת שיקול דעתו יוכל להתחשב בכך שהעדויות נגבתה באמצעות וידאו קונפרנס. יתר על כן. כפי שקבע בית הדין האזורי בהחלטתו, ככל שבית הדין יגיע למסקנה כי לא ניתן לקיים חקירה נגדית ראויה באמצעות וידאו קונפרנס, יוכל להפסיק את החקירה ולקבל החלטה בעניין המשך ההליכים.

22. **סוף דבר:** לנוכח שינוי הנסיבות, אין מקום להתערב בהחלטתו של בית הדין האזורי להתיר גביית עדותו של מר צ'ו באמצעות וידאו קונפרנס. כפי שקבע בית הדין האזורי בהחלטתו, בית הדין יבחן בעת מתן העדות אם מתעוררים "קשיים בלתי צפויים", ובכלל זה יבחן אם האמצעים הטכנולוגיים אכן מאפשרים לצפות בעד ולהתרשם ממנו, לנהל כראוי את החקירה הנגדית (לרבות הגשת מסמכים, בכפוף להחלטתו אם להתיר הגשת המסמכים במסגרת החקירה הנגדית) ולפקח על החקירה.

23. הוצאות הליך זה יובאו בחשבון על ידי בית הדין האזורי בעת מתן פסק הדין בהליך.

ניתנה היום, י"ג סיון תשע"ג (22 מאי 2013) בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.

לאה גליקסמן, שופטת